

ЗАМЪРСЯВАНЕТО НА ВЪЗДУХА И ЗДРАВЕТО В БЪЛГАРИЯ

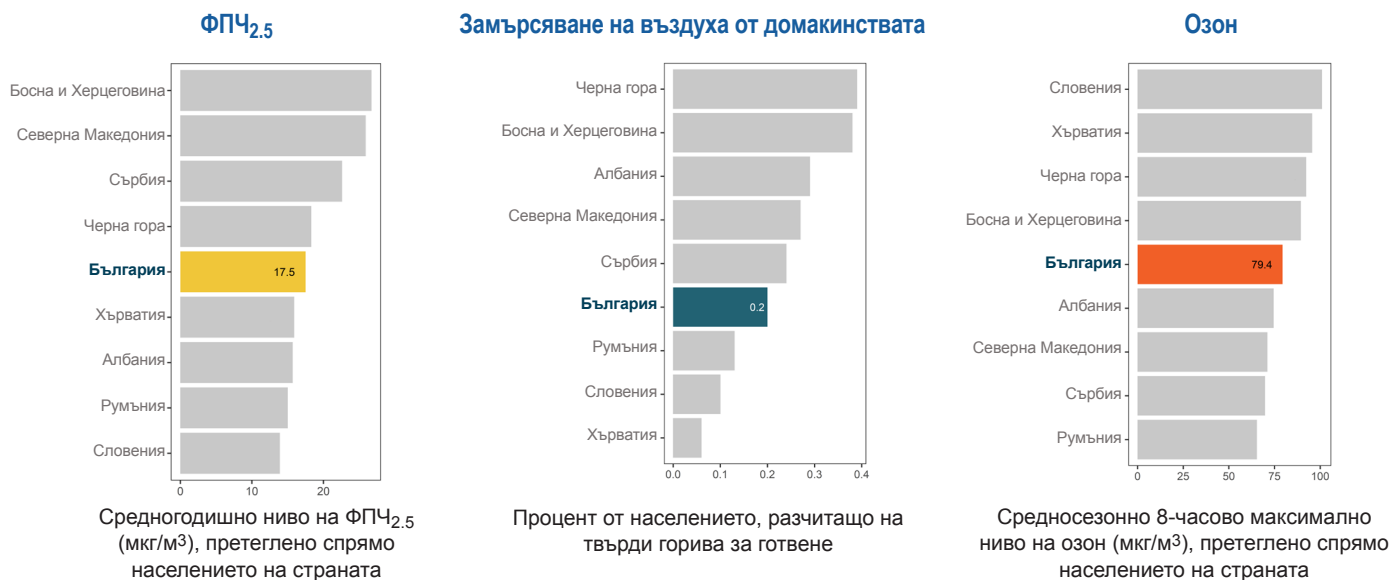
Замърсяването на въздуха продължава да бъде водещ проблем за здравето в България и останалата част от Югоизточна Европа,¹ където страните са изложени на нива на фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}) много над средногодишната ориентировъчна стойност от 5 мкг/м³, препоръчана от Световната здравна организация (СЗО).

Нива на замърсяване на въздуха

Замърсяването на въздуха е сложна смес от частици и газове, чиито източници и състав варират във времето и пространството.

- **100%** от населението в България живее в райони, които не отговарят на **препоръката на СЗО за ФПЧ_{2.5}** (5 мкг/м³). Въпреки това, цялото население на България живее в райони с нива на замърсяване **под** най-малко стриктната **първа междинна целева стойност** на СЗО за ФПЧ_{2.5} (35 мкг/м³), а само 6.09% от населението живее в райони с нива над текущата средногодишна гранична стойност за качеството на въздуха в ЕС (25 мкг/м³).
- **99%** от населението на България живее в райони, които не отговарят на **препоръката на СЗО за озон** (60 мкг/м³), но само 1% живее в райони с нива над най-малко стриктната междинна целева стойност за озон (100 мкг/м³).
- Средногодишното нива на ФПЧ_{2.5} в България през 2019 г. е било **19.4 мкг/м³**.
- **Добри новини:** Средногодишните нива на ФПЧ_{2.5} в България **са намалели** с 3.40 мкг/м³ (14.9%) спрямо 2010 г., когато са били 22.8 мкг/м³.

Страните в Югоизточна Европа с най-високите нива на ФПЧ_{2.5}, замърсяване на въздуха от домакинствата и озон през 2019 г.

Как са се променили нивата на замърсителите между 2010 г. и 2019 г.?

- ↓ ФПЧ_{2.5} (представени като средногодишна концентрация, претеглена спрямо населението на страната)
- **По-ниска** през 2019 г. (19.4 мкг/м³) в сравнение с 2010 г. (22.8 мкг/м³)
 - **По-висока** от средната за 28-те държави от ЕС (11.4 мкг/м³)

- ↓ Озон (представен като средносезонна концентрация, претеглена спрямо населението на страната)
- **По-ниска** през 2019 г. (79.4 мкг/м³) в сравнение с 2010 г. (87.6 мкг/м³)
 - **По-ниска** от средната за 28-те държави от ЕС (83.5 мкг/м³)

¹ Югоизточна Европа се отнася до Албания, България, Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора, Северна Македония, Румъния, Сърбия, както и Словения.

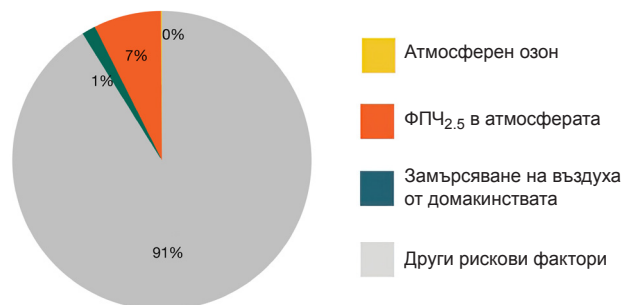
Замърсяване на въздуха от домакинствата (% от населението, разчитащо на твърди горива за готвене)

- **По-ниско** през 2019 г. (20.0%) в сравнение с 2010 г.(22.2%)

Въздействие на качеството на въздуха върху здравето

Дългосрочното излагане на замърсен въздух допринася за повишен риск от боледуване и смърт от хронични незаразни заболявания, като исхемична болест на сърцето, рак на белия дроб, хронична обструктивна белодробна болест (ХОББ), инсулт и диабет тип 2, както и инфекции на долните дихателни пътища (напр., пневмония), особено при деца под 5-годишна възраст. Излагането на ФПЧ_{2.5} също така повишава риска за майките да родят бебето си твърде рано и по-малко от нормалното, като такива бебета са по-уязвими към редица заболявания, от които могат да умрат, или имат повишен риск от заболявания в последствие през живота си. Нарастват и доказателствата за ролята на замърсяването на въздуха при когнитивни нарушения, включително деменция. [ОЩЕ](#).

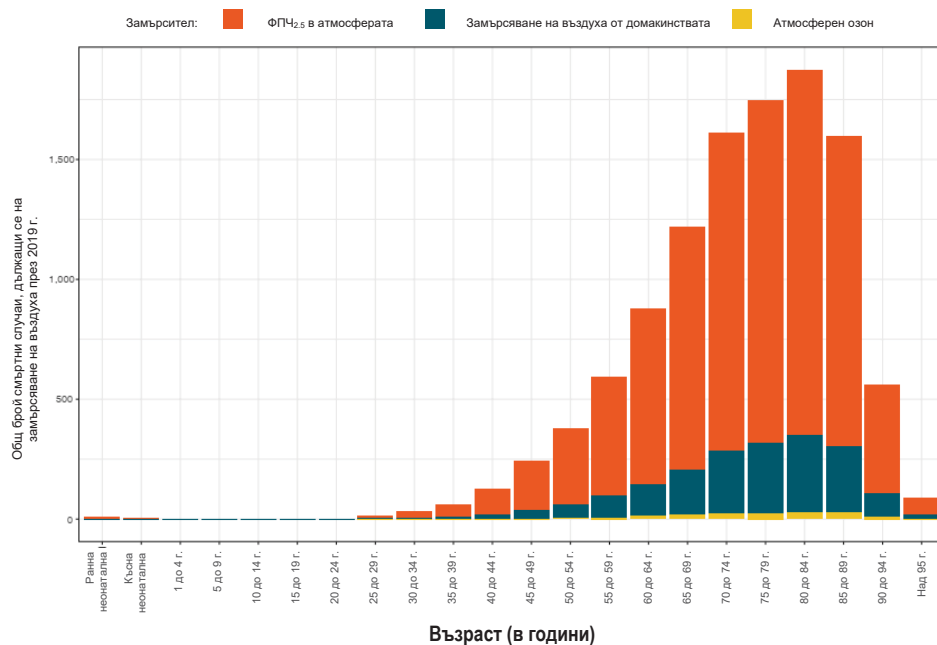
Процент от общите смъртни случаи, включително тези, свързани с отделни замърсители (озон, ФПЧ_{2.5}, както и замърсяване на въздуха от домакинствата) в България през 2019 г.

- Замърсяването на въздуха е било **седмият най-значим** рисков фактор за влошено здраве в България през 2019 г.
- **9%** от общия брой **смъртни случаи** в България (11,000 смъртни случая) през 2019 г. се дължат на замърсяването на въздуха. ФПЧ_{2.5} на открито са отговорни за **повечето** от смъртните случаи, свързани със замърсяването на въздуха (9,000 смъртни случая или 7.3% от общия брой смъртни случаи).
- Смъртността, свързана с ФПЧ_{2.5}, 131 смъртни случая/100,000 души, надвишава глобалната смъртност от 53.5 смъртни случая/100,000 души.
- Средно, около **20% от всички смъртни случаи, свързани с ХОББ**, се дължат на замърсяването на въздуха.

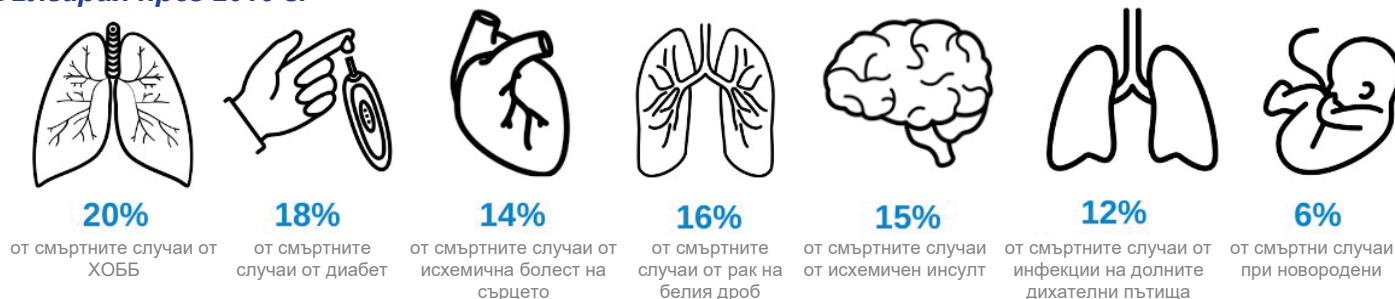
Как замърсяването на въздуха засяга младите и възрастните?

- В България и останалата част от Югоизточна Европа най-големият брой смъртни случаи, свързани със замърсяването, се наблюдава сред **по-възрастното население** (над 70 години). **82%** от случаите са свързани с излагането **на ФПЧ_{2.5} в атмосферния въздух**.
- Излагането на замърсен въздух е отговорно за **6% от смъртните случаи при новородени**.

STATE OF GLOBAL AIR

Процент на смъртните случаи (според причината), свързани със замърсяването на въздуха в България през 2019 г.

Ключови източници на ФПЧ_{2.5} в България

ФПЧ_{2.5} се отделят както от естествени, така и от антропогенни източници (т.е., от човешка дейност). Често срещаните природни източници включват разнасян от вятъра прах, морски пръски и горски пожари, докато антропогенните източници включват изгаряне на изкопаеми и биогорива, промишлени процеси, селско стопанство и управление на отпадъците. За да се определят приоритетни действия и най-рентабилните решения, е изключително важно да се познават основните, особено антропогенни, източници на замърсяване на въздуха.

- Ключовите източници на ФПЧ_{2.5} в България включват битови източници, производство на енергия, разнасян от вятъра прах, селско стопанство, антропогенен прах и промишленост. Важните горива, които допринасят за нивата на ФПЧ_{2.5} в региона, включват **въглища**, **течни горива** и **природен газ**, както и **твърди биогорива**.
- Използването на **изкопаеми горива** (т.е., въглища, нефт и природен газ) е свързано с **30.4%** от общата тежест на заболяемост, свързана с ФПЧ_{2.5} в България.
- Като индивидуални източници, **битовите** източници са допринесли най-много (17.6%) за смъртните случаи, свързани с ФПЧ_{2.5} през 2019 г., следвани от **производството на енергия** (17%), **разнасяният от вятъра прах** (14%), както и **селското стопанство** (13%).

Петте водещи източника на ФПЧ_{2.5} на открито и свързаната с тях тежест от заболяемост в България през 2019 г.

ЗА ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ:

За повече информация относно замърсяването на въздуха и здравето в Югоизточна Европа, прочетете [пълния доклад](#).

Разгледайте наличните доказателства за замърсяването на въздуха и здравето в Югоизточна Европа [тук](#).

За да разгледате и изтеглите данните, посетете www.stateofglobalair.org.

За повече информация, моля, посетете www.stateofglobalair.org

Свържете се с нас на адрес: SEE@healtheffects.org

ИHME

Уебсайтът Състояние на въздуха по света е резултат от сътрудничество между Института за здравни ефекти и Института за здравни показатели, със сътрудничеството на експерти от Университета на Британска Колумбия.

STATE OF
GLOBAL AIR